

Pestprotocol

SBO Luc Stevensschool
Marco Pololaan 485
3526 GH Utrecht
Tel. 030-2883276

Website www.sbolucstevensschool.nl
Email: directie.lucstevens@spoutrecht.nl

Voorwoord

Dit protocol is opgesteld door een deel van de werkgroep sociaal-emotionele ontwikkeling. Deze werkgroep houdt zich bezig met de implementatie van de methode Vreedzame School, het uitzoeken en invoeren van een sociaal-emotioneel volgsysteem, het implementeren van het protocol aanpak kindermishandeling en een beleid te maken voor de preventie en aanpak van pesten op school. Uit laatstgenoemde is dit pestprotocol ontstaan.

De (sub)werkgroep bestaat uit de schoolmaatschappelijk werkster, de orthopedagoog, stagiaire orthopedagoog, twee leerkrachten en de intern begeleider bovenbouw.

In schooljaar 2011-2012 is door middel van drie wekelijks contact, tijdens de werkgroepvergadering waarbij een ieder haar deel onderzocht en schreef, dit document ontstaan.

Het maken van een pestprotocol sluit aan bij de positieve ontwikkeling ten aanzien van het pedagogische klimaat die de school doormaakt. Een beleid ten aanzien van pesten zorgt ervoor dat door een ieder dezelfde stappen wordt gemaakt.

In het schooljaar 2012-2013 zijn de drie wekelijkse contacten van de werkgroep voortgezet, met als doel om het protocol uit te breiden met de onderwerpen cyberpesten en 'veilig internet'.

Utrecht, februari 2013

Perihan Bayram-Türk (Leerkracht)
Megje van Deurzen (Leerkracht)
Cynthia van Lieshout (School Maatschappelijk Werker)
Renate Metzelaar (Orthopedagoog)
Willie Steenhuis (Intern Begeleider)
Hilde de Vroomen (Orthopedagoog)
Daniëlle Willemsen (Orthopedagoog i.o.)

Inhoudsopgave

1. Inleiding	Pagina 4
2. Waarom een pestprotocol?	Pagina 5
3. Achtergrond informatie over pesten	Pagina 6
3.1 Wat verstaan we onder pesten	Pagina 6
3.2 Verschil plagen en pesten	Pagina 6
3.3 Verschillende rollen bij pesten	Pagina 6
3.4 Signaleren van pesten	Pagina 7
4. Preventie van pesten	Pagina 8
4.1 Het team	Pagina 8
4.2 In de klas	Pagina 9
4.3 Op het plein	Pagina 9
5. De vijf-sporenaanpak	Pagina 10
5.1 Het gepeste kind	Pagina 10
5.2 De pester	Pagina 10
5.3 De zwijgende middengroep	Pagina 11
5.4 De school	Pagina 12
5.5 De ouder(s)/verzorger(s)	Pagina 13
6. Stappen pestprotocol	Pagina 14
7. Adviezen aan ouder(s)/verzorger(s)	Pagina 15
7.1 Adviezen van de school aan de ouder(s)/verzorger(s) van pesters	Pagina 15
7.2 Adviezen van de school aan de ouder(s)/verzorger(s) van gepeste kinderen	Pagina 15
7.3 Adviezen van de school aan alle andere ouder(s)/verzorger(s)	Pagina 16
8. Wat is cyberpesten?	Pagina 17
8.1 Cyberpesten - school & omgeving	Pagina 17
8.2 Diploma Veilig Internet - DVI	Pagina 18
8.3 Wat kan de school doen tegen cyberpesten?	Pagina 18
8.4 Wat kun je als ouder(s)/verzorger(s) doen tegen cyberpesten?	Pagina 18
8.5 Wat kunnen kinderen doen als de digitaal worden gepest?	Pagina 19
9. Toekomst	Pagina 20
<u>Bijlagen</u>	
1. Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling	Pagina 21
2. Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest	Pagina 22
3. Contract	Pagina 23
4. Pleinregels	Pagina 24
5. Sociogram	Pagina 25
6. Stappenplan pestprotocol preventief	Pagina 27
Stappenplan pestprotocol curatief	Pagina 28
7. Leessuggesties	Pagina 29

1. Inleiding

Een pestprotocol is een handelingsplan voor de school. In dit protocol is vastgelegd welke stappen de school gaat zetten in het geval van pesten. Tevens wordt beschreven wat de school doet om pesten terug te dringen en te voorkomen.

Een pestprotocol is belangrijk want het geeft de kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe er gehandeld wordt rondom de preventie een aanpak van pesten. Er ontstaat door het pestprotocol een samenwerking tussen de school, pester, gepeste, andere betrokken leerlingen en ouders. Deze vorm van samenwerken wordt de vijf-sporenaanpak (van der Meer, 1997) genoemd.

Met een pestprotocol onderkent de school dat pesten een probleem is en dat het niet gedoogd wordt. Ook voor de pesters is het hierdoor duidelijk dat wat zij doen niet zonder consequenties blijft.

In dit protocol wordt beschreven wat de doelstelling is van dit protocol en wat wij als Luc Stevensschool verstaan onder pesten. Hierbij maken we onderscheid tussen pesten en plagen. In hoofdstuk twee staan de verschillende rollen beschreven van betrokkenen bij pesten en hoe je pesten kunt signaleren als leerkracht. In hoofdstuk vier wordt beschreven wat de Luc Stevensschool doet om pesten te voorkomen. Vanaf hoofdstuk vijf wordt de vijf-sporenaanpak beschreven alsmede alle stappen die doorlopen dienen te worden in geval van een peestsituatie. Omdat er in dit digitale tijdperk steeds meer gebruik wordt gemaakt van sociale media (ook in geval van pesten) wijden we een hoofdstuk aan cyberpesten. We sluiten het protocol af met adviezen aan ouders.

2. Waarom een pestprotocol?

Het team van de Luc Stevensschool vindt dat pesten een belangrijk onderwerp is wat serieuze en tijdige aandacht verdient. Pesten kan namelijk zeer schadelijk zijn voor kinderen, zowel voor het gepeste kind als voor de kinderen die pesten. Hiervoor is een gezamenlijke aanpak vereist. Om het pesten te voorkomen en tijdig aan te pakken is een helder beleid noodzakelijk. In dit pestprotocol is beleid omtrent pesten uitgewerkt. Het pestprotocol van de Luc Stevensschool is afgeleid van afspraken uit het schoolplan. Het geeft kinderen, leerkrachten en ouders duidelijkheid over hoe gehandeld dient te worden wanneer er sprake is van een pestsituatie. Door het protocol te volgen ontstaat een samenwerking tussen de leerkracht, de pester, het gepeste kind, overige klasgenoten, anders betrokken kinderen en ouders. Deze vorm van samenwerking wordt de vijf-sporenaanpak genoemd. Gebeurtenissen die te maken hebben met de pestsituatie worden vastgelegd, zodat het verloop gevolgd kan worden. Hierdoor ontstaat helderheid voor alle partijen.

Als school vinden we dat we er alles aan moeten doen om de aan onze zorg toevertrouwde kinderen een zo veilig mogelijke omgeving te garanderen, zodat de kinderen zich optimaal kunnen ontwikkelen. Naast leerdoelen, die gericht zijn op het verwerven van kennis, vinden we het heel belangrijk dat er ook leerdoelen zijn op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind, op sfeer en geborgenheid, zodat het in staat is een reëel zelfbeeld te ontwikkelen en leert respect te tonen voor de medemens.

Het pestprotocol is een handelingsplan, waarin een stappenplan gericht op de signalering en aanpak rondom pesten is opgenomen. Alsook het tijdig aanpakken en bespreekbaar maken van pestsituaties voor alle betrokkenen, met als doel het terugdringen van het aantal pestincidenten binnen de school. Door het onderwerp pesten bespreekbaar te maken, geven wij als school een signaal af dat pesten een probleem is wat niet wordt gedoogd en waarop direct gehandeld wordt indien er sprake is van een pestincident. Daarnaast geeft het pestprotocol inzicht in de verantwoordelijkheden van alle betrokkenen.

3. Achtergrondinformatie Pesten

3.1 Wat verstaan we onder pesten

Pesten is (psychisch of fysiek) systematisch geweld van een leerling of een groep leerlingen ten opzichte van één of meer leerlingen, die niet (meer) in staat is/zijn zichzelf te verdedigen

3.2 Verschil plagen en pesten

Pesten kent duidelijk andere kenmerken dan plagen. Uit een plaagsituatie kan echter heel makkelijk een pestsituatie voortvloeien.

Plagen is onschuldig, gebeurt onbezonnen en spontaan. Dit kan gepaard gaan met humor. Plagen is tijdelijk en speelt zich af tussen “gelijken”. Plagen is te verdragen, soms leuk, maar kan op den duur kwetsend worden. Wie wie plaagt ligt niet vast. De partijen wisselen keer op keer. Bij plagen worden vroegere relaties snel hersteld en de ruzie of het conflict wordt bijgelegd. Men blijft opgenomen in de groep en de groep lijdt er niet onder.

Pesten is meer berekenend: men wil bewust iemand kwetsen. In vergelijking met plagen is pesten duurzamer, meer systematisch en langdurig van aard. Er is bij pesten sprake van een ongelijke strijd tussen de betrokken partijen, waardoor één of meer kinderen die pesten recht tegenover een kind (of kinderen) dat wordt gepest komt te staan. De pester heeft (vaak) geen positieve bedoelingen en wil het gepeste kind pijn doen, kwetsen of spullen van het gepeste kind vernielen. Indien niet tijdig wordt ingegrepen bij een pestsituatie kunnen de gevolgen van pesten, zowel lichamelijk als psychisch pijnlijk, ingewikkeld en langslpend zijn. Het herstel in de relaties tussen de betrokken kinderen verloopt meestal zeer moeizaam. Het gepeste kind kan in een isolement terecht komen en er kan sprake zijn van eenzaamheid. Pesten brengt een onveilig klimaat voor de groep/klas met zich mee. Het kan zorgen voor minder openheid en spontaniteit binnen de groep. Daarnaast kan pesten er voor zorgen dat het ontstaan van hechte vriendschappen tussen kinderen in een groep of klas wordt bemoeilijkt.

3.3 Verschillende rollen bij pesten

Bij pesten denkt men vaak alleen aan de pester en het kind dat gepest wordt. Als er sprake is van een pestsituatie binnen een groep zijn er echter nog meer betrokken partijen. Alle leerlingen in de groep hebben een eigen rol en daarmee invloed op de pestsituatie.

De Pester

Is vaak onzeker en wil graag aardig en stoer gevonden worden. Denkt door te pesten dat iedereen hem/haar grappig vindt.

De Gepeste

Voelt zich vaak verdrietig en eenzaam. Durft (vaak) niets terug te doen of zijn/haar ouder(s)/verzorger(s) te vertellen over het feit dat hij/zij gepest wordt uit angst om meer gepest te worden.

De Meepester

Doet mee met pesten, denkt dat hij/zij er dan bij hoort. Is vaak bang om zelf gepest te worden.

De Helper

Neemt het op voor het gepeste kind. Vindt het niet goed dat er gepest wordt en is niet bang voor de pester. Helpt graag en is daarom vaak populair.

De Stiekemer

Vindt het goed dat er gepest wordt, maar bemoeit zich er niet mee. Is bang om zelf gepest te worden. Roept anderen erbij om het pesten te steunen.

De Buitenstaander

Denkt dat er in de klas niet gepest wordt en het kan hem/haar ook niets schelen. Zolang hij/zij er zelf maar geen last van heeft.

De Stille

Bemoeit zich er niet mee. Vindt het pesten wel gemeen, maar durft niets te doen of te zeggen, is bang om zelf gepest te worden.

3.4 Signaleren van pesten

Verschillende signalen kunnen erop wijzen dat kinderen gepest worden, zoals:

- verminderde schoolprestaties;
- weinig of geen contact met andere leerlingen;
- de vraag om veel aandacht van de leerkracht;
- betrokkenheid bij opstootjes in de klas of op het plein;
- als laatste worden gekozen bij het indelen van groepjes;
- (school)ziek, psychosomatische klachten als buikpijn of hoofdpijn;
- bedplassen, verstoorde nachtrust;
- verwondingen;
- 'kwijtgeraakte' of beschadigde kleding of spullen;
- negatieve stemmingen, angsten, depressie;
- geldtekort (bij afpersing);
- spijbelen.

Gesprekken tussen leerkrachten, ouders en leerlingen zijn onontbeerlijk wanneer men na wil gaan of pesten de oorzaak is van deze problemen.

4. Preventie van pesten

4.1 Het team

Alle teamleden van de Luc Stevensschool hebben inzicht in en kennis van de diverse aspecten van pestgedrag. Daarnaast zijn zij vaardig in het voorkomen, signaleren en aanpak van pestgedrag. Alle teamleden zijn tevens in het bezit van het pestprotocol en handelen naar de hierin genoemde afspraken en stappen. De teamleden werken vanuit de principes van Vreedzame school en hebben een voorbeeldfunctie voor de kinderen.

De Luc Stevensschool werkt vanuit de '1 zorgroute'. Dit betekent dat de leerkracht de spil in het web is. De leerkracht zal dus altijd op de hoogte moeten worden gesteld en indien nodig zal de leerkracht op zijn/haar beurt de overige teamleden op de hoogte stellen.

De leerkracht

Is de eerste verantwoordelijke persoon in de preventie van pesten in de klas. De leerkracht zorgt voor een positief klimaat in de klas en bespreekt de regels en afspraken omtrent pesten regelmatig in de klas. De leerkracht werkt samen met de andere teamleden en stelt deze op de hoogte van een mogelijke pestsituatie.

De Intern begeleider (IB-er)

Registreert de pestincidenten op schoolniveau (informatie gekregen vanuit consulten en leerlingbesprekingen met de leerkracht).

De vertrouwenspersoon

Kan worden ingeschakeld door alle betrokken partijen (het gepeste kind, de pester, de leerkracht, ouder(s)/verzorger(s)).

De schoolmaatschappelijk werker

Kan adviezen geven aan ouder(s)/verzorger(s) en indien nodig doorverwijzen naar externe instanties (BJZ, GGZ instelling, zelfstandig gevestigde praktijken, algemeen maatschappelijk werk). Geeft informatie op thema-ochtenden. Tevens is zij coördinator van het pestprotocol.

De directie

De directie is eindverantwoordelijk en is op de hoogte van de signalering, de preventie en de aanpak rond om pestsituaties.

Werkgroep pedagogisch handelen

Zorgt dat het thema pesten regelmatig ter sprake komt. De werkgroep houdt het pestprotocol up-to-date. Stelt jaarlijks doelen met betrekking tot het pedagogisch klimaat binnen de school en het terugdringen van pesten. Geeft adviezen aan teamleden met betrekking tot pesten door onder meer themalessen in de klas.

Overige teamleden

Zijn op de hoogte van het pestprotocol. Zijn in staat pestsituaties te signaleren en om deze bij de leerkracht te melden.

4.2 In de klas

Als leerlingen zich verantwoordelijk voelen voor elkaar en de sfeer in de klas, zal pesten minder kans krijgen. Duidelijke afspraken en regels voor in de klas zijn nodig om een positief pedagogisch klassenklimaat te bewerkstelligen, alsook een voorbeeld functie van de leerkracht.

In de groepen 1 t/m 8 worden duidelijke omgangsregels (ten aanzien van 'pestgedrag'), schoolregels en pleinregels gehanteerd en met de kinderen behandeld.

Tevens worden in de eerste lesweek klassenafspraken en klassenregels met de kinderen van de groepen 1 t/m 8 vastgesteld.

Tijdens kringgesprekken, voorbereiding op de pauze, de evaluatie na de pauze en tijdens de Vreedzame School- lessen wordt aandacht besteed aan deze regels.

Bovendien zijn de omgangsregels voor alle groepen op schrift gesteld en hangen deze duidelijk zichtbaar op de deur of wand in het lokaal. De omgangsregels zijn positief geformuleerd (niet roepen door klas is bijvoorbeeld: bij een vraag steek je je vinger op).

Naast afspraken en regels wordt een positief klassenklimaat ook bevorderd door algemene lessen sociaal- emotionele vorming vanuit de Vreedzame School methode. Vanuit deze methodiek wordt er bijvoorbeeld geleerd om positief te zijn tegen elkaar door bijvoorbeeld elkaar opstekers (complimenten) te geven. Kinderen leren ook samenwerken, behulpzaam zijn, sportief te reageren en respect te hebben voor elkaar.

4.3 Op het plein

Om conflicten op het plein te voorkomen is er op de Luc Stevensschool voor gekozen om de kinderen gefaseerd buiten te laten spelen. Zodoende is er meer speelruimte per kind en meer overzicht voor de pleinwachten. Voor schooltijd gaan de kinderen vanaf 8.15 uur naar de klas. Ook op het plein gelden duidelijke afspraken en regels. Zie bijlage 6 van het Veiligheidsplan

De regels en afspraken zijn bij alle teamleden bekend. Ook het handelen op het plein door verschillende teamleden is consequent en eenduidig. Op het plein heeft de pleinwacht een voorbeeldfunctie. Vanuit de methode Vreedzame School hebben kinderen geleerd hoe ze conflicten kunnen oplossen via een stappenplan. Indien nodig kunnen ze gebruik maken van mediators, die hen hierbij kunnen helpen (kinderen uit groep 8 die hiervoor zijn opgeleid). Dit is een wezenlijk onderdeel van de methode Vreedzame School.

5. De vijf-sporen aanpak

5.1 Het gepeste kind

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Het gepeste kind heeft recht op professionele hulp vanuit school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen, staat ook het verwerken van de huidige ervaringen centraal. Hulp aan het gepeste kind bestaat uit:

- *Observeren*; Als er signalen zijn die wijzen op een peestsituatie is het allereerst van belang om de peestsituatie (zowel het gepeste kind, als de pester) te observeren op meerdere momenten en in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de desbetreffende leerkracht of de onderwijsassistent van de groep. De observaties dienen uitgeschreven te worden en in Parnassys geplaatst.
- Een *gesprek* met het gepeste kind door de desbetreffende leerkracht. Vraag aan het gepeste kind of hij/zij iets heeft geprobeerd om het pesten te stoppen. Help het gepeste kind met het bedenken van diverse oplossingen. Laat het gepeste kind weten dat er alles aan zal worden gedaan om de peestsituatie te stoppen en laat het gepeste kind weten hoe je dat zou willen doen.
- Van het gesprek wordt een schriftelijk *verslag* gemaakt met daarin de afspraken die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt. Ook dit verslag dient in Parnassys te worden geplaatst. Daarnaast wordt er een afspraak gemaakt voor een *vervolggesprek*.
- De desbetreffende leerkracht brengt het team op de hoogte over de peestsituatie door de peestsituatie *te melden* in de eerstvolgende teamvergadering. Op deze manier wordt het gehele team geïnformeerd, inclusief het zorgteam. Daarnaast meldt de desbetreffende leerkracht de peestsituatie bij de intern begeleider.
- De *ouders* van het gepeste kind worden geïnformeerd. In dit gesprek wordt de *peestsituatie* geschetst en daarbij worden de *afspraken* die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt besproken. Ook hier wordt een *verslag* van gemaakt en in Parnassys geplaatst, zodat hier eventueel later op teruggegrepen kan worden. Ouders dienen wekelijks op de hoogte te worden gehouden.

5.2 De pester

De 'pester' heeft ook recht op hulp, en heeft deze hulp vaak ook nodig om zijn pestgedrag en gevolgen hiervan onder ogen te (leren) zien. De hulp aan deze kinderen bestaat uit:

- *Observeren*; Als er signalen zijn die wijzen op een peestsituatie is het allereerst van belang om de peestsituatie (zowel het gepeste kind, als de pester) te observeren op meerdere momenten en in verschillende (spel)situaties. Het observeren wordt gedaan door de desbetreffende leerkracht of de onderwijsassistent van de groep. De observaties dienen uitgeschreven te worden en in Parnassys geplaatst. Probeer te voorkomen dat een kind valselijk beschuldigd wordt van pesten.
- Een gesprek tussen de desbetreffende leerkracht en het kind vanuit het protocol. In dit gesprek wordt aangegeven welk gedrag niet wordt geaccepteerd, waarom dit gedrag niet wordt geaccepteerd en wat de gevolgen en maatregelen van zijn/haar gedrag zijn. Hierbij is het tevens van belang om het verhaal van de 'pester' te horen. Op deze manier komen er soms andere of nieuwe inzichten aan het licht dan men in

eerste instantie had verwacht. Het kan echter zijn dat de pester zal proberen zijn/haar foute gedrag te minimaliseren.

- Van het gesprek wordt een schriftelijk *verslag* gemaakt met daarin de afspraken die met het desbetreffende kind zijn gemaakt en in Parnassys geplaatst. Er wordt ook een duidelijke afspraak gemaakt voor een *vervolggesprek*.
- Als blijkt dat de gemaakte afspraken niet worden nagekomen dan geeft de desbetreffende leerkracht het kind een strafopdracht (bijvoorbeeld: in pauze binnen blijven met een werktaak, spreekbeurt voorbereiden over pesten).
- Als het pesten hardnekkig is, probeer dan de oorzaak van het pestgedrag te achterhalen door middel van probleemoplossende gesprekken
- Het pestgedrag wordt door de desbetreffende leerkracht binnen het team *gemeld* in de eerstvolgende teamvergadering zodat het (zorg) team op de hoogte is en op de hoogte blijft over eventuele pestsituaties binnen de school. Het pestgedrag wordt daarnaast door de desbetreffende leerkracht bij de intern begeleider gemeld.
- De pester kan geholpen worden door zijn/haar leerkracht bij het vinden van een manier om positieve relaties te onderhouden met andere kinderen. Dit kan bijvoorbeeld door een SOVA-training. De leerkracht kan eventueel de pester aanmelden bij de creatief therapeut.
- De desbetreffende leerkracht kan het kind helpen zich aan de (eerder gemaakte) regels te houden.
- Bij ernstige situaties dien de directie op de hoogte gesteld te worden. Eventueel kunnen sancties worden uitgevoerd zoals interne schorsing, externe schorsing of verwijdering.

5.3 De zwijgende middengroep

De desbetreffende leerkracht kan de gehele groep helpen door te achterhalen welke rol wordt ingenomen door de leerlingen.

- Observeren: van belang om de diverse rollen van de andere leerlingen in beeld te krijgen in een bepaalde pestsituatie. Dit kan gedaan worden door middel van een sociogram te maken van alle leerlingen in de groep.
- De leerkracht dient het onderwerp pesten aan bod te laten komen in de klas. Hierbij kan onder meer gebruik gemaakt worden van krantenknipsels, films, websites of boeken.
- De leerkracht kan een groepsgesprek houden waarin de pestsituatie wordt besproken en het aandeel van de zwijgende middengroep aan de pestsituatie. De leerkracht kan de leerlingen laten overleggen over mogelijke oplossingen.
- De leerkracht dient de veiligheid binnen de klas te waarborgen, waardoor er een veilig klimaat heerst in de klas.
- De leerkracht kan negatieve (ongeschreven) groepsregels ombuigen in positieve groepsregels.
- Indien nodig kan er een ouderavond organiseert worden. Dit kan voor ouders van de gehele groep of in een kleinere setting met ouders van de betrokken kinderen.

5.4 De school

De school zorgt er via dit pestprotocol voor dat alle medewerkers binnen de Luc Stevensschool voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en hoe een eventuele pestsituatie binnen de eigen klas kan worden aangepakt. De Luc Stevensschool wil het onderwerp pesten bespreekbaar maken door ieder jaar aandacht te besteden het onderwerp tijdens teamvergaderingen. Daarnaast brengt de Luc Stevensschool ouders op de hoogte van het beleid tegen pesten.

Daarnaast dient de leerkracht:

- Veiligheid te bieden in de klas, zorgen voor een veilig klimaat binnen de klas.
- Twee keer per jaar een sociogram te maken.
- Te bemiddelen in een conflict tussen kinderen (voordoen hoe je met conflicten om kunt gaan).
- Gesprekken te voeren met pester, de gepeste, de groep en de betrokken ouders.
- Zijn/haar eigen houding kritisch te bekijken, hoe reageert men op de pestsituatie en de betrokkenen?
- Eventueel hulp en advies te vragen van buitenaf.
- Het stappenplan met betrekking tot de preventie of de aanpak van een pestsituatie te doorlopen en op het juiste moment collega's inschakelen.

De intern begeleider

Adviseren van leerkrachten indien er een pestsituatie wordt gemeld. Daarnaast dient de intern begeleider de leerkracht te ondersteunen bij het doorlopen van het stappenplan. De intern begeleider kan observaties in de klas of op het plein uitvoeren om de leerkracht te ondersteunen bij het in kaart brengen van de pestsituatie en de verschillende rollen van de betrokken kinderen. De intern begeleider kan door leerkrachten worden ingeschakeld bij het voeren van gesprekken met ouders en/of kinderen. De intern begeleider registreert de het aantal pestsituaties en kan indien nodig de pestsituatie met de betrokken kinderen bespreken tijdens de Commissie van Begeleiding. Daarnaast licht de intern begeleider de directie in over een pestsituatie.

De vertrouwenspersoon

Kan worden ingeschakeld door iedereen die betrokken is bij een pestsituatie (het gepeste kind, de pester, andere kinderen uit de groep, een leerkracht en ouders). De vertrouwenspersoon is zichtbaar binnen de school en is goed bereikbaar. Daarnaast kan de vertrouwenspersoon worden ingezet bij het voeren van gesprekken met kinderen.

De schoolmaatschappelijk werker

Kan adviezen geven aan ouders en indien nodig doorverwijzen naar externe instanties als BJZ, GGZ instelling, zelfstandig gevestigde praktijken of algemeen maatschappelijk werk. Kan door leerkrachten ingeschakeld worden bij het voeren van gesprekken met ouders.

De directie

De directie is eindverantwoordelijk. Zorgt dat deze op de hoogte is van het pestprotocol en stemt het beleid omtrent de preventie en de aanpak van een pestsituatie hierop af. Daarnaast is de directie schoolbreed op de hoogte van het aantal pestincidenten en stelt per schooljaar doelen omtrent pestsituaties.

Werkgroep sociaal-emotionele ontwikkeling

Is op de hoogte van het aantal pestincidenten en de werking van het protocol in deze. Kan aan de hand hiervan het protocol herzien en adviezen geven. Zorgt dat het pesten op de agenda blijft staan en neemt de praktijkervaringen hierin mee.

Overige teamleden

Zijn op de hoogte van het pestprotocol. Kunnen signaleren en pestsituaties melden bij de desbetreffende leerkracht. Houden goed in de gaten wat er op het plein, tijdens de gymlessen, op de gang en tijdens groepsdoorbrekend werken gebeurt. Zijn op de hoogte van de pestincidenten en vragen advies aan de betrokken leerkracht.

5.5 De ouder(s)/verzorger(s)

Pesten kan alle kinderen overkomen, zowel in de rol van gepeste of in de rol van pester. De Luc Stevensschool maakt het onderwerp pesten in alle situaties voor iedereen bespreekbaar.

- De *ouder(s)/verzorger(s)* van zowel de 'pester' als het gepeste kind worden geïnformeerd. In dit gesprek wordt de *pestsituatie* duidelijk geschetst met daarbij de *afspraken* die met de desbetreffende kinderen zijn gemaakt. Ook hier wordt een *verslag* van gemaakt, wat in Parnassys wordt geplaatst zodat hier eventueel later op teruggegrepen kan worden.
- De Luc Stevensschool kan daarnaast ouder(s)/verzorger(s) informatie en advies geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt. De school gaat graag de samenwerking met ouder(s)/verzorger(s) aan om het pestprobleem aan te pakken.
- Zo nodig kan de Luc Stevensschool ouder(s)/verzorger(s) doorverwijzen voor deskundige ondersteuning en/of begeleiding van buitenaf.

6. Stappenplan pestprotocol

Preventief

1. Aan het begin van het schooljaar worden met de kinderen de regels van de opgesteld, die er voor moeten zorgen dat er een veilig klimaat zal zijn, waarin elk kind zich prettig zal voelen. Elke kind ondertekent dit en de regels hangen zichtbaar in de klas.
2. Om de 4 weken zal een regel centraal worden gesteld.
3. Twee keer per jaar wordt er een sociogram afgenomen van een klas.
4. De leerkrachten laten zich informeren zich over pestgedrag.
5. De leerkrachten besteden twee maal per jaar aandacht aan het thema pesten in de klas.

Wanneer een peestsituatie zich voordoet

1. De leerkracht signaleert een peestsituatie en brengt de desbetreffende intern begeleider tijdens een consult op de hoogte.
2. De leerkracht praat met de gepeste.
3. De leerkracht praat met de pester.
4. De leerkracht informeert de ouders van gepeste en pester.
5. In ernstige situaties worden ouders uitgenodigd op gesprek.
6. De leerkracht brengt de peestsituatie in kaart (rollen van de groep)
7. Zo nodig kan de vertrouwenspersoon/schoolmaatschappelijk werker/orthopedagoog worden ingeschakeld. Dit kan door de leerling of door de leerkracht. Zij kan haar ervaring en deskundigheid inzetten om een mogelijke oplossing van het pestgedrag te bewerkstelligen.
8. De leerkracht zet een dialoog op tussen pester en gepeste en eventueel andere betrokkenen.
9. Bij het gesprek worden duidelijke afspraken gemaakt.
10. De gesprekken vinden dagelijks en daarna wekelijks plaats.
11. De gesprekken moeten snel tot verbetering leiden.
12. Als het pesten niet stopt, dan vindt er een klassengesprek plaats.
13. De intern begeleider wordt betrokken bij de peestsituatie.
14. Het team wordt op de hoogte gesteld.
15. Ouders worden in het proces betrokken en er worden vervolgsafspraken gemaakt. Ouders zullen tips krijgen hoe ze thuis hun kind het beste kunnen begeleiden.
16. Bij ernstig en steeds terugkerend pestgedrag wordt de directeur op de hoogte gesteld. Ouders, gepeste en pester worden uitgenodigd voor gesprek. Er worden afspraken op papier gezet met eventuele consequenties.
17. Als het pestgedrag blijft voortduren kan er hulp van buitenaf worden ingeschakeld. Dit in de vorm van sociale vaardigheidstraining, BJZ etc. Dit met toestemming van ouders.
18. Wanneer na waarschuwen en gesprekken met ouders, een kind door blijft gaan met pesten, kunnen sancties als schorsing en uiteindelijk verwijdering van school toegepast worden.
19. Uitvoering ligt bij de leerkracht: eindverantwoordelijk bij de directie.
20. De medezeggenschapsraad stelt twee keer per jaar vragen over (eventuele) peestsituaties op school.

7. Adviezen aan ouder(s)/verzorger(s)

7.1 Adviezen van de school aan de ouder(s)/verzorger(s) van pesters

- Bespreek het probleem met de leerkracht.
- Neem het probleem serieus. Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden.
- Praat met het kind om achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak het kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan het kind.
- Stimuleer het kind eventueel tot het beoefenen van een sport om zijn agressie vreedzaam kwijt te kunnen.
- Indien nodig wordt er een ouderavond omtrent pesten georganiseerd.
- Als blijkt dat de zwijgende middengroep meepest, wordt er een ouderavond voor alle ouders van de groep georganiseerd. Samen bekijken we hoe we dit kunnen oplossen.
- Er kan ook een ouderavond in een kleinere setting worden georganiseerd als blijkt dat de zwijgende middengroep neutraal blijkt te zijn. Uitgenodigd worden de ouders waarvan de kinderen betrokken zijn in de peestsituatie.
- Laat het kind deelnemen aan een Sociale Vaardigheidstraining bijvoorbeeld bij een GGZ instelling, Bureau Jeugdzorg, algemeen maatschappelijk werk of zelfstandig gevestigde praktijken.

7.2 Adviezen van de school aan de ouder(s)/verzorger(s) van gepeste kinderen

- Bespreek het probleem met de leerkracht.
- Laat het kind zoveel mogelijk vertellen over het pesten of laat het kind opschrijven wat het heeft meegemaakt.
- Probeer uw emoties in bedwang te houden. Kinderen vertellen hun ouders vaak niks omdat ze bang zijn dat hun ouders boos of juist erg verdrietig worden. Dat willen kinderen hun ouders niet aandoen.
- Lees eventueel samen met het kind literatuur over pesten op school.
- Beloon het kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen. Benoem dat hij/zij niets verkeerd heeft gedaan. Laat het kind merken dat het ook sterke kanten of eigenschappen heeft.
- Stimuleer eventueel het kind tot het beoefenen van een sport, zodat hij of zij in een spel of motorische vaardigheid kan uitblinken. Het gebeurt ook regelmatig dat het kind op de sport juist niet gepest wordt en zo ergens plezier in kan hebben.
- Indien nodig wordt er een ouderavond georganiseerd.
- Als blijkt dat de zwijgende middengroep meepest, wordt er een ouderavond voor alle ouders van de groep georganiseerd. Samen bekijken we hoe we dit kunnen oplossen.
- Er kan ook een ouderavond in een kleinere setting worden georganiseerd als blijkt dat de zwijgende middengroep neutraal blijkt te zijn. Uitgenodigd worden dan die ouders die er wel mee te maken hebben.
- Laat het kind deelnemen aan een Sociale Vaardigheidstraining bijvoorbeeld bij een GGZ instelling, Bureau Jeugdzorg, Algemeen maatschappelijk werk of zelfstandig gevestigde praktijken.

7.3 Adviezen van de school aan alle andere ouder(s)/verzorger(s)

- Bespreek bij vermoedens van pesten dit met de leerkracht.
- Neem het probleem serieus: het kan ieder kind overkomen!
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Praat regelmatig met uw kind over school, de relaties in de klas en over wat leraren doen. Vraag hem of haar af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef als ouder het goede voorbeeld door met respect en over andere mensen te praten.
- Leer uw kind voor anderen op te komen, zonder zelf geweld te gebruiken.

8. Wat is cyberpesten?

Kinderen maken tegenwoordig veel gebruik van internet en hebben vaak ook een mobiele telefoon. Een deel van hun leven speelt zich online af. Dit betekent ook dat naast 'gewoon' pesten ook *digitaal pesten* of *cyberpesten* kan voorkomen: pesten, treiteren of intimideren via e-mail, chat, msn, mobiele telefoons of andere digitale hulpmiddelen. De anonimiteit van internet kan er voor zorgen dat kinderen hun grenzen qua taalgebruik beeldmateriaal, bewust of onbewust, verleggen. De anonimiteit van internet zorgt er daarnaast voor dat het voor ouders en leerkrachten moeilijker is om in te grijpen.

Cyberpesten, digitaal pesten of digipesten is het pesten op het internet. Dit gedrag komt zowel tussen leerlingen thuis als op school voor. Cyberpesten kan op verschillende manieren gebeuren. Het gaat om kwetsende of bedreigende teksten via bijvoorbeeld chatprogramma's als MSN, Hyves of Facebook. Daarnaast komt het voor dat er beledigende foto's, video's of persoonlijke gegevens van een kind door een ander kind op het internet of sociale netwerksites worden geplaatst. Deze vorm van cyberpesten wordt *cyberbaiting* genoemd.

Cyberpesten kent een aantal duidelijke verschillen ten opzichte van het *traditionele pesten*:

- Bij cyberpesten kun je elkaar niet zien. Hierdoor wordt cyberpesten als indringender ervaren dan fysiek pesten, omdat de dader (vaak) anoniem blijft.
- Niet alleen fysiek of sociaal dominante personen doen aan cyberpesten. Door de kennis die de dader heeft van het internet, kan het zijn dat de dader zich 'machtiger' voelt dan het slachtoffer. Een dader van cyberpesten denkt 'veilig vanachter de computer' zijn/haar slag te kunnen slaan. Dit kan zich uiten in diverse dreigementen in zowel de *online* omgeving van het slachtoffer ('pas maar op, ik blokkeer je Facebook account') als de *offline* omgeving ('ik pak morgen op school je tas af!').
- Cyberpesten is niet terug te draaien: de gegevens blijven op internet bestaan, zodat het slachtoffer er zelfs jaren later nog mee geconfronteerd kan worden.
- De impact van cyberpesten kan groter zijn dan de impact van traditioneel pesten: op het internet zijn er (veel) meer (anonieme) toeschouwers.

8.1 Cyberpesten - school & omgeving

Wat begint als pesterijtje op het internet, kan uitlopen tot een fysieke escalatie op school of in de omgeving. Er is grote behoefte aan handvatten om leerlingen goed te begeleiden in het herkennen van cyberpesten en hoe zij daar adequaat mee om kunnen gaan. Als leerkracht kun je een belangrijke rol spelen in de begeleiding bij het surfen op internet en fungeren als 'meldpunt' voor als er digitaal gepest wordt buiten schooltijd. Daarnaast kun je als leerkracht voorlichting geven over hoe de leerlingen het beste om kunnen gaan met wachtwoorden, persoonlijke gegevens en het plaatsen van informatie op een profielsite. Het is hierbij van belang dat de nadruk wordt gelegd op het beveiligen van bijvoorbeeld een Facebook account van een leerling. Ook is het raadzaam om de leerlingen te begeleiden en ondersteunen bij het plaatsen van over welke persoonlijke gegevens, foto's of video's je wél of juist níet op je profiel plaatst. Een ander belangrijk punt is het toevoegen van vrienden: wie voeg je wel toe en wie voeg je niet toe als vriend op je profielsite?

8.2 Diploma Veilig Internet - DVI

Via de website <http://diplomaveiliginternet.kennisnet.nl/> kun je als leerkracht een lespakket downloaden voor de groepen 5 & 6 en de groepen 7 & 8 van het basisonderwijs. Aan de hand van verschillende lessen wordt er gewerkt aan de hand van diverse thema's als: wat is internet?, leuk op het internet?, E-mail, Spam, Is alles waar op internet?, Zoeken op het internet, Persoonlijk (profielsites, wachtwoorden, foto's) en Digitaal pesten. Om het lespakket goed te kunnen volgen is voor de leerlingen minimaal AVI 6 niveau nodig. Aangezien niet al onze leerlingen in de bovenbouw dit AVI niveau beheersen, is het van belang om lessen goed voor te bereiden zodat waar nodig extra toelichting gegeven kan worden.

Als je al leerkracht twijfelt of je genoeg kennis hebt over Veilig Internet, ga dan naar: <http://diplomaveiliginternet.kennisnet.nl/leerkrachten/>. Op deze website staan handige tips en kun je als leerkracht je eigen kennis toetsen, maar natuurlijk ook veel kennis opdoen.

8.3 Wat kan de school doen tegen cyberpesten?

- Cyberpesten is onderdeel van het pestprotocol.
- Binnen het team wordt aandacht besteed aan het onderwerp cyberpesten.
- De leerkrachten zullen met de kinderen praten over de leuke en minder leuke kanten van internet. Ook kan met hen worden doorgenomen wat ze kunnen doen om het cyberpesten te voorkomen of te stoppen.
- De leerkracht stelt een internetprotocol vast samen met de leerlingen waarin staat wat ze wel en niet mogen doen op internet.
- De school zorgt ervoor dat er een filter is op het internet.
- Er zal vanuit de school algemene informatie worden verstrekt aan de ouders middels informatiebrief en/of theemiddag.

8.4 Wat kun je als ouder(s)/verzorger(s) doen tegen cyberpesten?

- Laat uw kind nooit alleen achter de computer, zorg dat u kunt zien wat uw kind doet achter de computer of dat u het later kunt achterhalen. Check regelmatig de geschiedenis van de bezochte websites, om te zien welke sites uw kind heeft bezocht. Vertel oudere kinderen dat de geschiedenis niet gewist mag worden.
- Vraag regelmatig wat uw kind doet online, met wie ze praten en toon interesse als ze iets willen vertellen.
- Surf regelmatig samen met uw kind op het internet. Zo kunt u zien wat de interesses zijn en hoe de programma's werken.
- Maak duidelijke afspraken over het gebruik van internet zoals de hoeveelheid tijd die uw kind mag surfen en welke websites uw kind mag bezoeken.
- Help uw kind een nickname of e-mail adres te kiezen waaruit geen persoonlijke informatie kan worden afgeleid. Voorkom suggestieve namen.
- Vertel uw kind dat het geen informatie moet geven aan onbekenden en leg hierbij uit wat de gevaren kunnen zijn.
- Zorg ervoor dat u een goede virusscanner heeft op de computer en ververs regelmatig de bijbehorende database van bekende virussen. Vraag uw kinderen te melden wanneer de computer raar doet.

8.5 Wat kun kinderen doen als ze digitaal worden gepest?

- Log uit en blokkeer de persoon die naar tegen je doet.
- Negeer het pesten, antwoord niet en ga niet terug pesten.
- Print het gesprek of “rare site” en vraag hulp bij je ouder(s)/verzorger(s) of leerkracht.
- Praat erover met je ouder(s)/verzorger(s) of leerkracht.
- Voel je niet schuldig als er iets vervelends gebeurt. Het hoeft niet jouw schuld te zijn of zelf uitgelokt te hebben.

9. Toekomst

Omdat het protocol een middel is om pesten te voorkomen en te stoppen is het belangrijk te weten hoe vaak en wanneer pesten op dit moment voorkomt op onze school. Dit is nog niet beschreven in dit protocol. Dit zal inzichtelijk moeten worden gemaakt in de komende schooljaren.

Veilig Internet binnen de Luc Stevensschool

In de toekomst zullen er in de groepen 7 en 8 lessen worden gegeven over het veilig gebruiken van internet. Deze lessen zijn erop gericht om de leerlingen van de groepen 7 en 8 bewust te maken van het feit dat hetgeen op internet staat, bijvoorbeeld een profielsite zoals Facebook of Instagram, voor iedereen toegankelijk is.

De leerlingen op de Luc Stevensschool zijn over het algemeen meer kwetsbaar en beïnvloedbaar dan leerlingen op een reguliere school. Om onze leerlingen bewust te maken van de eventuele gevaren die er kunnen zijn als zij hun profielsite niet voldoende afschermen, iedereen aannemen als vriend op hun profielsite of met onbekende mensen chatten via MSN of een chatbox, achten wij het van groot belang dat de lessen met betrekking tot het veilig gebruiken van internet een belangrijke rol binnen het lesprogramma zullen gaan innemen.

Bijlage 1

Leidraad voor een gesprek met de gepeste leerling

- Klopt het dat je gepest wordt? (H)erkenning van het probleem.
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer kinderen die pesten?)
- Waar wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken, bijvoorbeeld op de sportclub of buiten school?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er leerlingen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de peestsituatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Bijlage 2

Leidraad voor een gesprek met een leerling die pest

Het doel van dit gesprek is drieledig:

- 1 De leerling confronteren met zijn/haar gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan voor de ander.
- 2 Achterliggende oorzaken van het pesten boven tafel proberen te krijgen.
- 3 Het schetsen van de stappen die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt.

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is probleemgericht en richt zich op gedrag dat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht, bijvoorbeeld: "Je hebt cola in de tas van Piet laten lopen. Dat doe je zeker omdat je graag de lolligste bent!". Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met kritiseren.

Wees heel duidelijk op de inhoud, in wat je wilt en niet wilt maar met behoud van de relatie. Bijvoorbeeld: "Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt". Zeg nooit: "Je bent heel gemeen". Je wilt duidelijk verder met de leerling. Kritiek op de persoon kan voelen als een beschuldiging en/of afwijzing.

Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe de situatie veranderd kan worden en hoe de pestsituatie opgelost kan worden.

Achterliggende oorzaken

Nadat de pestsituatie is benoemd, richt je je op het waarom. Hoe komt het dat dit kind in deze situatie dit gedrag vertoont? Wat levert het het kind op? Wat reageert het kind af op die ander? Etcetera.

Maak duidelijk dat er een tekort aan invoelend vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat kan het kind daaraan doen? Biedt zo nodig aanvullende (professionele) hulp aan.

Het pestgedrag moet stoppen

Met de pester wordt een "contract" opgesteld en getekend, waarin wordt vastgelegd dat het pesten per direct stopt. Wees duidelijk over de stappen die zullen gaan volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (interne schorsing, externe schorsing, verwijdering).

Bijlage 3

Schoolregels

Schoolbreed hebben we vier basisregels waar kinderen zich aan horen te houden. Deze vier regels luiden als volgt:

- 1) We luisteren naar elkaar.
- 2) Wij helpen elkaar.
- 3) Wij zijn aardig voor elkaar.
- 4) Wij doen ons best op school.

Voor alle groepen zijn deze regels op schrift gesteld en hangen deze duidelijk zichtbaar voor alle kinderen op de deur en/of wand in het lokaal.

Klassenregels (vul hier de klassenregels van je eigen groep in)

In de groepen 1 t/m 8 worden duidelijke omgangsregels ten aanzien van 'pestgedrag' gehanteerd. Deze regels zijn per klas verschillend. De regels worden bij de allereerste les van de Vreedzame Schoolmethode in het begin van het schooljaar opgesteld. Dit gebeurt in overeenstemming met de kinderen uit de verschillende klassen. Voor alle groepen zijn deze regels op schrift gesteld en hangen deze duidelijk zichtbaar voor alle kinderen op de deur en/of wand in het lokaal.

Ik ben het eens met alle bovenstaande regels en als het mis gaat weet ik dat ik daarover word aangesproken en dat er maatregelen kunnen volgen. Daarom zet ik hieronder mijn handtekening.

Plaats

Datum

Handtekening leerling

Handtekening leerkracht

Eventueel kan ook de handtekening van de ouders (als ter kennisname) gevraagd worden.

Bijlage 4

Sociogram

Bij de aanpak van pestsituaties kan op verschillende momenten het maken van een sociogram belangrijk zijn. Een sociogram geeft een nauwkeurig overzicht van de sociale verhoudingen binnen de groep. Bovendien kan een sociogram belangrijke informatie opleveren bij de samenstelling van groepen binnen de klas.

Het kan ook helpen om inzicht te krijgen in sociale posities; welke kinderen worden genegeerd en welke kinderen zijn populair. Het geeft een behoorlijk stabiel beeld van de verhoudingen binnen de groep.

De afname van een sociogram moet altijd op een zorgvuldige en vertrouwelijke wijze gebeuren. Er zijn verschillende sociogrammen in omloop variërend in manier van afname en scoring. Bovendien zijn er nu ook computerprogramma's (waaronder op internet) voor het maken van een sociogram beschikbaar.

Er zijn veel verschillende manieren te bedenken waarop je een sociogram zou kunnen maken en uitwerken. In deze bijlage wordt één voorbeeld gegeven. Het betreft een sociogram die makkelijk uit te voeren en te scoren is. Het is gericht op een klassikale afname (voor groep 5 en hoger), waarbij iedereen door anderen wordt beoordeeld. Deze vorm geeft vooral inzicht in de mate waarin kinderen in een groep over het algemeen worden geaccepteerd.

Instructie

'In deze groep zitten veel kinderen. Soms is dit gezellig, maar soms is het ook niet zo leuk. Er zijn kinderen die je aardig vindt, maar andere kinderen vindt je misschien niet zo aardig. Er zijn ook kinderen waarvan je eigenlijk niet zo goed weet of je ze aardig vindt of niet. We gaan eens kijken wat je nu van je klasgenoten vindt. Je moet een eerlijk antwoord geven en je hoeft niet bang te zijn dat het aan anderen wordt doorverteld. Ik wil graag weten welke kinderen aardig gevonden worden en welke kinderen niet aardig worden gevonden. Ik wil dat weten omdat we gaan proberen om het voor alle kinderen wat fijner en gezelliger op school te maken'.

'Op de lijst staan de namen van alle kinderen in de klas. Nu wil ik graag dat je bij elk kind invult wat je van hem of haar vindt door een kruisje te zetten'.

'Er zijn vijf mogelijkheden; heel aardig, aardig, weet ik niet/neutraal, niet zo aardig, onaardig. Je moet bij alle kinderen iets invullen. Je eigen naam mag je overslaan.'

Benadruk het vertrouwelijke karakter. De resultaten zullen niet worden bekend gemaakt in de klas. Bij klassikale afname moet er absolute rust en stilte zijn in de klas.

Scoring

De posities worden als volgt in punten omgezet:

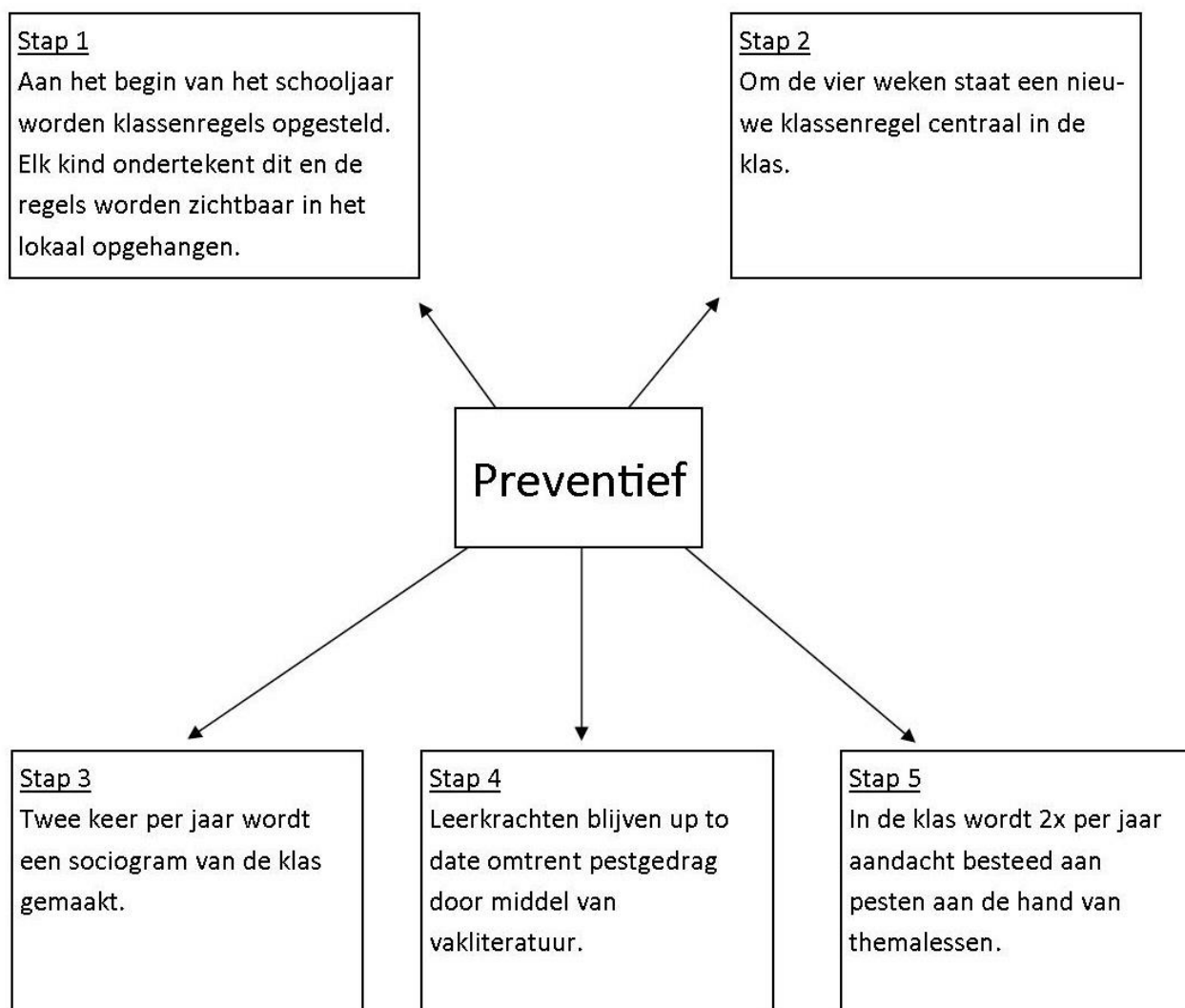
Heel aardig	5
Aardig	4
Weet niet	3
Niet zo aardig	2
Onaardig	1

Van elk kind worden de scores overgebracht op het groepsoverzicht. De score kan positief zijn; dit duidt op populariteit, de score kan negatief zijn; dat duidt op afgewezen worden. Veel neutrale beoordelingen kan wijzen op genegeerd worden (niet echt meedoen in de groep).

Bijlage 6

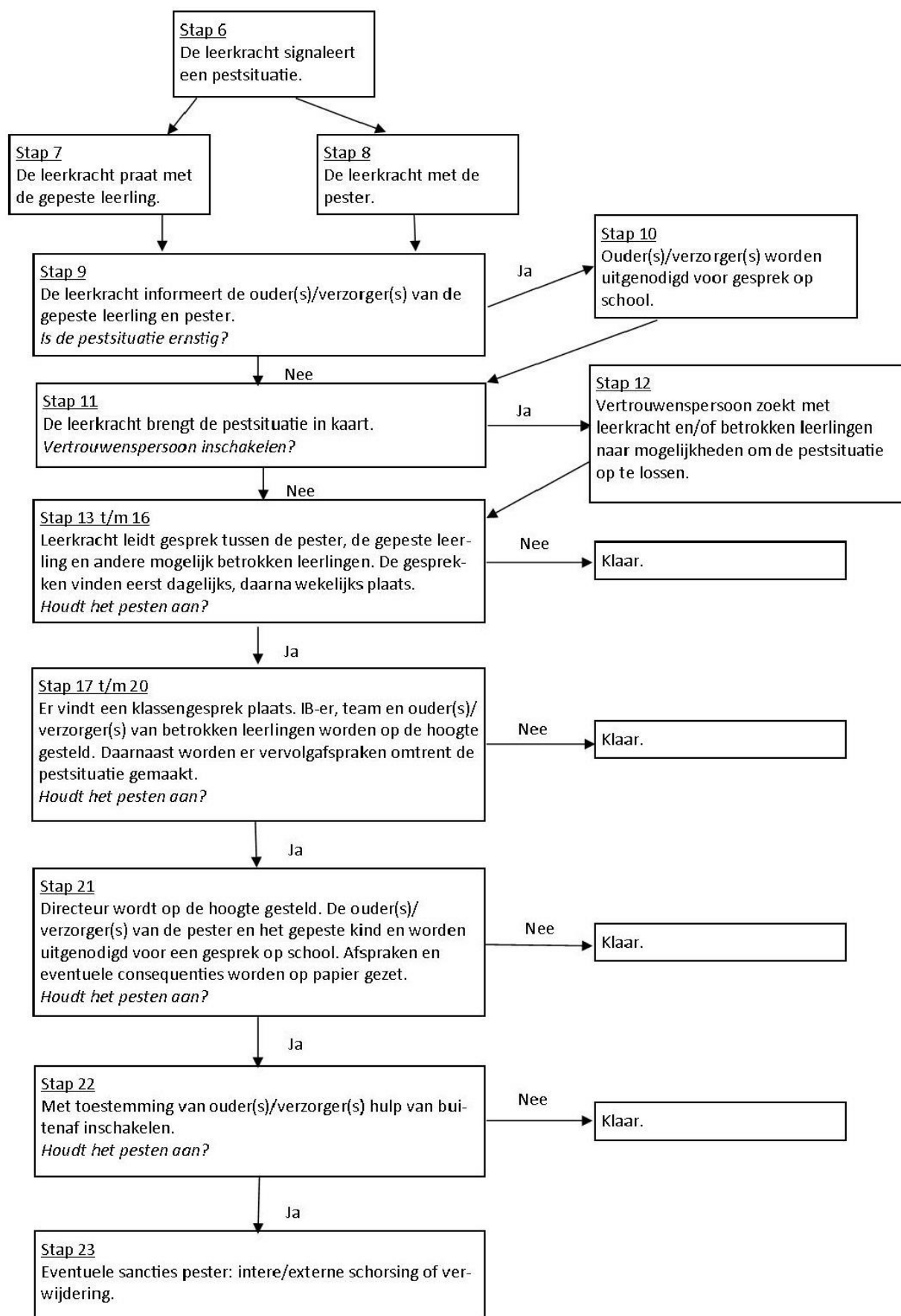
Stappenplan Pestprotocol

Preventief

Stappenplan Pestprotocol

Wanneer een peestsituatie zich voor doet

Bijlage 7

Leessuggesties voor leerkrachten:

- *De zondebok in de klas* door Bob van der Meer. Aan te vragen bij Nationaal Instituut voor Gezondheidsbevordering en Ziektepreventie, website: www.nigz.nl.
- *Pesten op school* door Bob van der Meer. Overzicht van artikelen, Utrecht, APS, 1999. ISBN 9066073047.
- Het NIGZ heeft een website waarop nog veel meer achtergrondinformatie te vinden is. Ga op de pagina www.nigz.nl/infocentrum/index.cfm naar 'zoeken in bestanden'. Na het aanklikken van 'literatuur' en het invoeren van het trefwoord 'pesten', verschijnt er een overzicht van publicaties over de aanpak www.vredeseducatie.nl tal van suggesties van het pesten. Verder biedt de website van de Stichting Vredeseducatie:

Leessuggesties voor leerkrachten:

- Het APS heeft effectief werken aan regels, aanspreken en het nemen van maatregelen kort samengevat in het boekje *'Baas in eigen soap'*. Het laat zien hoe leerlingen actief te betrekken zijn bij: het maken van klassen- en schoolregels; het aanspreken van elkaar op gedrag (complimenten, vragen en kritiek); het verbeteren van gedrag. Ook de No Blame aanpak en herstelrecht komen daarin kort ter sprake. Het boekje is aan te vragen bij het Expertisecentrum 'School & veiligheid' van het APS. De tekst is ook te downloaden via www.schoolenveiligheid.nl.
- Voor de onder-, midden- en bovenbouw heeft het poppentheater 'De kleine zon' het poppenspel 'Pesten, Over en Uit!' ontwikkeld dat de vijfsporenaanpak volgt. Bij het poppenspel wordt lesmateriaal geleverd. Website: www.kleinezon.nl.
- Een specifieke lesactiviteit voor de leerlingen van de bovenbouw is het rollenspel *'Carmen als zondebok'*. Door middel van dit rollenspel ervaren leerlingen aan den lijve wat het is buitengesloten, geïsoleerd of gepest te worden. Dit rollenspel veroorzaakt emoties, doet een beroep op gevoelens, en heeft daardoor meer effect dan alleen maar over pesten praten. Website: www.boaproducties.nl.
- Voor informatie over beeldmateriaal m.b.t. pesten is er de Klantenservice Televisiearchief van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid. Website: www.beeldengeluid.nl.

Sites tegen pesten:

- www.sjn.nl/pesten
- Deze site is bedoeld voor ouders die willen weten hoe je pesten kunt herkennen en wat je er tegen kunt doen. De site gaat uit van de Stichting jeugdinformatie Nederland.
- www.pesten.net
- Biedt uitgebreide informatie over de aanpak van pesten voor ouders, leerlingen en scholen. Deze site gaat uit van Bob van der Meer, voorzitter van de Stichting Europees Expertisecentrum voor Veiligheid.

- www.pestweb.nl
- Geeft informatie aan leerlingen in de bovenbouw. Ook leerkrachten en ouders kunnen er terecht. De site gaat uit van het Transferpunt voor jongeren, school en veiligheid van het APS.
- www.posicom.nl
- Het anti-pestbureau Posicom is gespecialiseerd in het aanpakken van pesten en in het optimaliseren van groepsprocessen en biedt daarvoor een aantal diensten en readers aan. Posicom verzorgt tevens ouderavonden over het aanpakken van pesten.
- www.aps.nl
- Na de homepage zijn verschillende mogelijkheden voor handen zoals: transferpunt jongeren, school en veiligheid.
- www.besafeonline.org
- Op deze site staat informatie over veilig internetgebruik, waaronder ook een onderdeel digitaal pesten.
- www.pestenislaf.nl
- Hier kan pesten gemeld worden, scholen krijgen advies hoe ze dit kunnen voorkomen en oplossen. Dit initiatief gaat uit van Stichting Kinderconsument.

Vragen over pesten op school:

- 0800-2828280 -> Leerlingen en leerkrachten kunnen iedere schooldag van 14.00 tot 17.00 uur voor een persoonlijk gesprek terecht bij de hulplijn van www.pestweb.nl.
- 0800-5010 -> is een gezamenlijk initiatief van de landelijke organisaties voor ouders in het onderwijs. 5010 is op schooldagen gratis bereikbaar van 10.00-15.00 uur. Aan de medewerkers van 5010 kan men alle mogelijke vragen over het onderwijs stellen, ook over pesten. Er wordt geluisterd, advies gegeven of doorverwezen naar deskundigen. Vragen kunnen ook per e-mail worden gesteld via de website www.50tien.nl.

Suggesties voor in de orthotheek op te nemen materiaal:

- Uit de CPS-serie: Onder twee ogen het boek *Buitenspel* door Richard Backers.
- Uit de serie Kijk en beleef nr. 5: *Plagen — omgaan met plagerijtjes* door Jennine Staring.
- *Mijn leerling online* door Justine Pardoen en Remco Pijpers (o.a. hoofdstuk 2 over wat te doen bij digitaal pesten).
- *Ho, tot hier en niet verder!* Training in sociale weerbaarheid voor kinderen van 7 tot 12 jaar en hun ouders door Jooske Kool.
- *Theoretische verantwoording — kinderen en hun sociale talenten* door Kitty van Voorst van Beest en Martine van Bokkem.
- *Pesten op school — adequaat optreden tegen pestgedrag* door Dieter en Gita Krowatschek. Spelletjes, activiteiten en oefeningen voor het herkennen, signaleren en bestrijden van pestgedrag op school.
- *Horen, zien en niet meer zwijgen* door Margot Cox. Een uitgave van onderwijsvoorlichting Kenmerk.
- *Stop het pesten* — Een uitgave van de Stichting Stop het Pesten.